

Ilyen az új politikai elit

A Policy Solutions elemzése a Magyar Országgyűlés képviselői összetételéről

Bevezető

A 2010 tavaszán felállt új magyar parlament nem csak a kormánypárt Fidesz soha nem látott nagyságú frakciója miatt egyedülálló a rendszerváltás utáni magyar politika történetében, hanem amiatt is, hogy 1990 óta nem történt ekkora mértékű csere a politikai elitünkben. A Policy Solutions politikai elemző és tanácsadó intézet ezért megvizsgálta a 386 új parlamenti képviselő összetételét, végzettségét, előéletét, hogy a választópolgárok és a média képviselői részletes ismereteket szerezzenek arról, hogy milyen is Magyarország új politikai elitje.

Az elemzés kiemeli, hogy a 2010 tavaszán felállt Parlament közel fele – 45%-a – új képviselőkől áll, akik azonban jóval iskolázatlanabbak a régi képviselőknél. Kétszerannyi a diploma nélküli politikusok aránya az újak között, mint a régieknél. A megújulás legkevésbé a Magyar Szocialista Pártot érintette: a kormánypártok 40%-ával, és a Jobbik és az LMP 90%-ával szemben mindössze képviselőinek egytizede újonc.

Bár a nők aránya magasabb az újonc képviselőknél, összességében a nők képviselete a Magyar Országgyűlésben az arab világgal van egy szinten. Jelenleg mindössze 34 nő ül a Parlamentben, ami még az előző ciklushoz képest is visszaesés - négy évvel ezelőtt 43 nő szerzett mandátumot. Az esélyegyenlőség szempontjait a parlamenti frakciók közül az LMP veszi a leginkább komolyan, bár még ott is - kétharmad-egyharmad arányban - többségben vannak a férfiak. 2010-től három roma képviselő ül a Fidesz színeiben, a Lehet Más a Politika frakciójában pedig egy roma származású hölgy dolgozik. A szocialisták és a jobbikosok között nincs roma képviselő.

Az elemzés arra is rámutat, hogy a parlament képviselői nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedetten iskolázottnak tekinthetők, hiszen tízből kilenc képviselőnek felsőfokú végzettsége van. A Fidesz néppártos jellegét jól mutatja, hogy alapfokú végzettségű, szakközépiskolát, sőt szakmunkásképzőt végzett képviselők is erősítik sorait. Arányaiban a legkevésbé iskolázott frakció a Jobbiké. A 47 fős képviselőcsoport mintegy egynegyedének nincs felsőfokú végzettsége – bár az alacsony iskolázottságnak a Jobbik esetében a képviselők fiatal átlagéletkora az egyik magyarázó ok. Annak ellenére, hogy 2010-ben a parlamenti képviselők közel fele lecserélődött, az új Országgyűlésben továbbra is kiemelkedően magas a hivatásos politikusok száma. A hivatásos politikusok számától alig vannak lemaradva az oktatásból, tudományos pályáról érkezők – minden negyedik képviselő tanárként is dolgozott 2010 előtt. Érdekesség, hogy míg az MSZP-ben a műszaki pályáról érkezettek vannak igen jelentősen felülreprezentálva, addig a KDNP-ben a jogászok, az LMP-ben pedig - a párt gyökereit is jól mutatva – a civil szférában tevékenykedők. A Jobbik nagytőkeellenes retorikája ellenére – vagy éppen amiatt – relatíve magas azok száma, akik korábban pénzügyi pályán dolgoztak.

Boros Tamás

A szerző a Policy Solutions politikai elemzője

Az elemzésről és a módszertanról

Az elemzésünkben az újonnan megválasztott 386 képviselő életrajzi hátterét, illetve az öt képviselőcsoport összetételét vizsgáltuk több szempont alapján. Első körben áttekintettük, hogy az egyes képviselőcsoportokban mekkora a folytonosság az előző ciklusokhoz képest, történt-e frissülés a személyi állományban, vagy a régi képviselők ültek be újra az Országgyűlés padsoraiba. Ezt követően megvizsgáltuk, hogy a magyar pártok között melyik mennyire biztosít egyenlő esélyt női és roma politikusok számára, azaz, hogy a frakción belül milyen a férfi-női képviselők aránya és a roma képviselők száma. Egy politikai elit vizsgálatakor az egyik jelentős kérdés, hogy milyen társadalmi körből kerülnek ki annak képviselői. A képviselők végzettsége és megválasztásukat megelőző tevékenységük, ugyanis nagymértékben befolyásolja politikai értékrendjüket, szakpolitikai álláspontjukat, és hogy bizonyos megosztó társadalmi, gazdasági kérdésekben a törésvonalak melyik oldalára állnak. Ezért elemzésünk utolsó részében azt tekintettük át, hogyan különböznek az egyes frakciók képviselői iskolázottsági szempontból, illetve milyen foglalkozást, állást hagytak ott a parlamenti képviselőségért.

Az elemzés során a Magyar Országgyűlés hivatalos honlapján található adatokat, életrajzokat használtuk fel. Mivel az életrajzok nem egységes sablon alapján készültek, egyes életrajzi elemek hiányoznak azokból, sokszor kétértelműek, így kutatásunkban előfordulhatnak ebből adódó pontatlanságok.

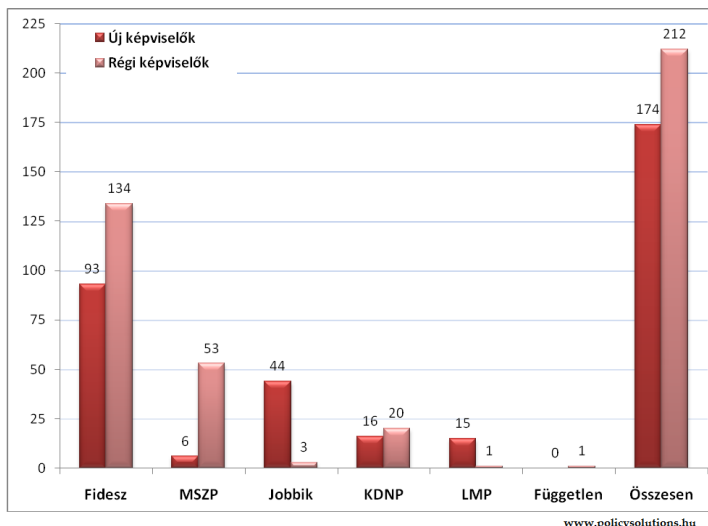

Új parlament – újonc képviselők

Annak fényében, hogy 2010 tavaszán két teljesen új politikai formáció – a Jobbik és az LMP - jutott be az Országgyűlésbe, illetve hogy a Fidesz több mint hatvannal növelte képviselői számát, evidenciának tűnik, hogy az új parlament összetétele nagymértékben eltér a 2006-2010 közötti törvényhozásétól. A pontos számok is ezt támasztják alá: **a 386 képviselőnek közel fele (45%-a) ebben a ciklusban lett először képviselő, azaz valóban a politikai elitünk jelentős átalakulása történt meg áprilisban.**

A legkevesebb változás a Magyar Szocialista Párt képviselői között tapasztalható: a választások előtt meghirdetett megújulás a pártvezetést ugyan azóta már elérte, de a Parlamentben ülő képviselőiknek mindössze egytizede került az „utcáról” a törvényhozásba. Az új szocialista képviselők jellemzően negyven év alatti férfiak, akik a párt országos és vidéki listáiról jutottak be az Országgyűlésbe. Budapesti listáról új szocialista politikus nem jutott be a Parlamentbe.

A két kormánypártban is többségben vannak a régi képviselők: mind a Fideszben, mind a

KDNP-ben is mintegy 60% a régiek aránya. A két jobboldali párt az új képviselőit leginkább a tanári-oktatói pályáról „toborozta”, az újak közel ötöde gimnáziumi állást, vagy tanári katedrát cserélt a Parlamentre. Magas azonban azok száma is, akik hivatásos politikusok, azaz korábban semmilyen politikától független tevékenységet nem végeztek hosszabb ideig.

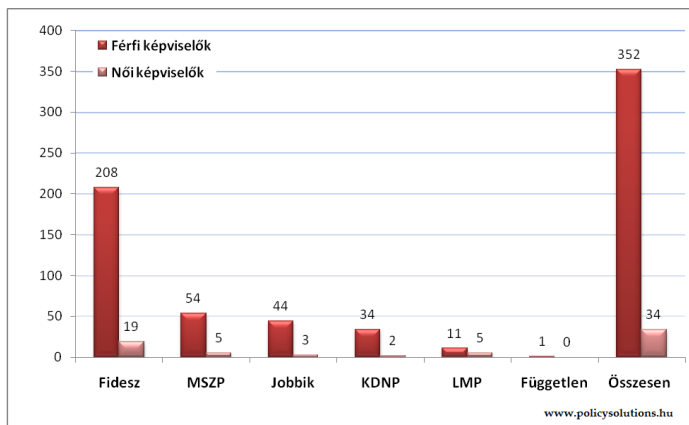
Bár teljesen új szervezatként került be a Parlamentbe a Jobbik és az LMP, mégis vannak már tapasztalt képviselőik. A Jobbik három képviselője korábban a MIÉP honatyái voltak, míg az LMP-s Mile Lajos a rendszerváltás utáni első parlamentben még az MDF frakcióját erősítette.

Érdekesség, hogy **az új képviselők alacsonyabb iskolázottságúak, mint a régiek** – arányaiban majdnem kétszer annyi diploma nélküli honatya és honanya van az újoncok között, mint azok körében, akik már régebben is tagjai voltak az Országgyűlésnek. Ugyanakkor, **több a nő az újak között, mint a régiek körében** - míg az előbbieknél minden nyolcadik képviselő a gyengébbik nemhez tartozik, addig a régiek között csak 6% a nők aránya.

Női képviselők – az arab világgal egy szinten

A nő-férfi arány a fentiek ellenére is romlott az előző időszakhoz képest. **Jelenleg mindössze 34 nő ül a Parlamentben (szemben az előző ciklus 43 főjével), mely 9%-a az összes képviselőnek.** Összehasonlításképpen érdemes megemlíteni, hogy a világ szinte minden régiójában magasabb ez az arány: Skandináviában 40% körüli, az amerikai kontinensen 20%, Fekete-Afrikában és Ázsiában 16%. **A magyar 9%-hoz hasonló adatot a női egyenjogúság tekintetében sereghajtó arab országokban találhatunk.**

Az esélyegyenlőség szempontjait a parlamenti frakciók közül az LMP veszi a leginkább komolyan, bár még ott is - kétharmad-egyharmad arányban - többségben vannak a férfiak. A Fideszben és az MSZP-ben egyaránt 8-8%, a KDNP-ben és a Jobbikban pedig 6-6% a nők aránya. **A női képviselők egyértelműen képzetesebbek férfi társaiknál, mindössze három hölgy van, akinek**

középfokú vagy annál alacsonyabb a végzettsége, ketten pedig jelenleg is egyetemre járnak.

A Parlamentben egyetlen frakciónak sincs női frakcióvezetője. Az Országgyűlés tisztségviselői közül egyedül a jobbikos Hegedüs Lórántné képviseli a hölgyeket, őt az Országgyűlés jegyzőjének választották meg. **A Parlament elnöke és alelnökei mind férfiak.** Nem sokkal jobb a helyzet a szakkbizottságok szintjén. **A tizenkilenc állandó bizottság mintegy hatvan elnöki és alelnöki posztja közül mindössze négyet kapott meg képviselőnő:** a szocialista Vadai Ágnes a Nemzetbiztonsági Bizottság elnöke lett, két LMP-s és egy fideszes képviselő pedig alelnöki posztot kapott. A Jobbik és a KDNP nem jelölt hölgyet a bizottságok vezetői közé.

Csak a Fideszben és az LMP-ben vannak roma képviselők

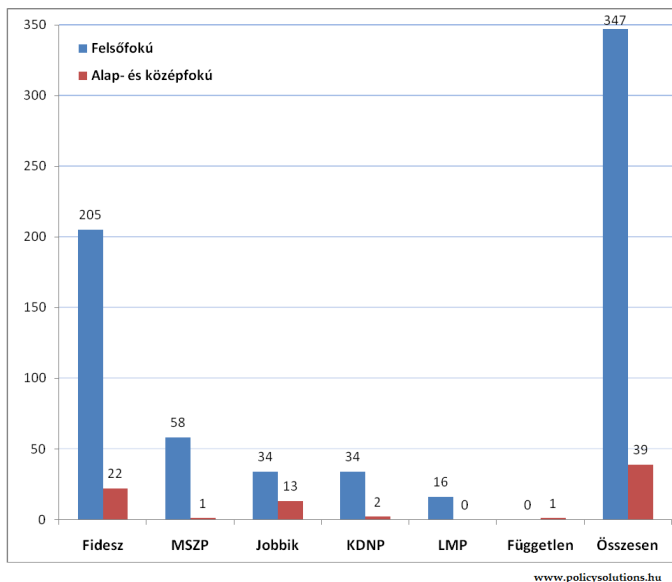
2010-től három roma képviselő ül a Fidesz színeiben a Parlamentben: Farkas Flórián, a Lungo Drom elnöke, valamint Berényi László és Varga József. **A Lehet Más a Politika frakciójában egy roma származású hölgy, Osztolykán Ágnes dolgozik.** A Magyar Szocialista Párt, a KDNP és a Jobbik képviselői között nincsen roma származású képviselő. Az MSZP az országos listájának 56. helyén szerepelt ugyan Teleki László, de ő végül nem jutott be a Parlamentbe. Az új parlament tagjává választott négy roma képviselő egy fővel több, mint ahányan 2006 és 2010 között képviselték a legnagyobb hazai kisebbséget az Országgyűlésben.

LMP és Jobbik – az iskolázottság két végelete

Az új parlament képviselői nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedően iskolázottnak tekinthetők, hiszen tízből kilenc képviselőnek felsőfokú végzettsége van. Összehasonlításképpen az ugyancsak 2010-ben felállt új brit parlamentben hasonló az iskolázottsági szint – bár ott az újonc, nálunk ezzel szemben a régi képviselők iskolázottsága a magasabb.

Kismértékű eltérést láthatunk a baloldali-jobboldali törésvonal mentén: az MSZP és az LMP képviselői ugyanis (az egyetlen Nyakó István kivételével) mind rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, míg a jobboldali pártok soraiban összesen több mint harminc képviselőnek csak alap- vagy középfokú végzettsége van.

Egyesével áttekintve a frakciók összetételét láthatjuk, hogy a Lehet Más a Politika képviselői nem csupán felsőfokú végzettségűek, hanem egy kivétellel mind egyetemi diplomával/abszolutóriummal is rendelkeznek.

Ezzel szemben a Magyar Szocialista Párt frakciójában a felsőfokú végzettségűek több mint 15%-a főiskolán szerezte diplomáját. A KDNP-s képviselők között két fővel már reprezentálva van a társadalom kevésbé iskolázott szegmensei is: egy

gépész-technikus és egy gépjármű-technikus végzettségű politikus is a frakció tagja.

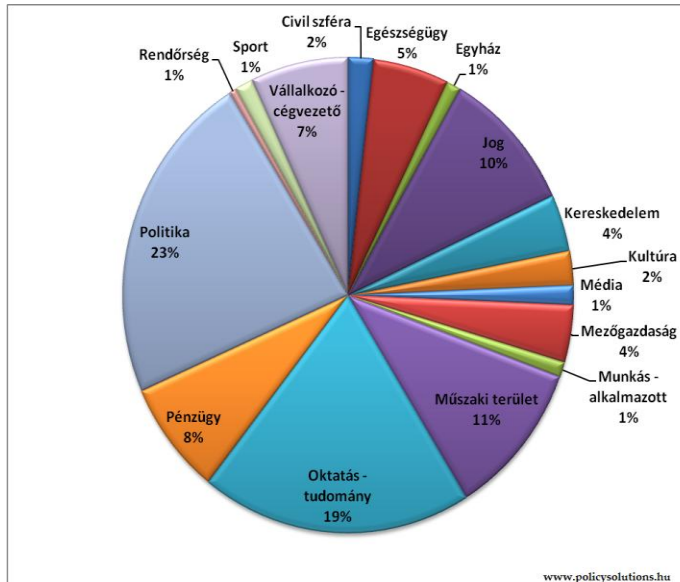
A Fidesz néppártos jellegét jól mutatja, hogy alapfokú végzettségű, szakközépiskolát, sőt szakmunkásképzőt végzett képviselők is erősítik sorait. A kevésbé képzett képviselők sokszor szimbolikus szerepet játszanak a Fidesz politikájában: az autószerelő Kontur Pál a Munkás és Alkalmazotti Tagozat vezetőjeként, az alapfokú végzettségű Wittner Mária pedig 1956-os tevékenységéért került a jobboldali párt képviselői közé.

Arányaiban a legkevésbé iskolázott frakció a Jobbiké. A 47 fős képviselőcsoport mintegy egynegyedének nincs felsőfokú végzettsége – bár az alacsony iskolázottságnak a Jobbik esetében a képviselők fiatal átlagéletkora az egyik magyarázó ok.

A hivatásos politikusok túlsúlya

Annak ellenére, hogy 2010-ben a parlamenti képviselők fele lecserelődött, az új Országgyűlésben továbbra is kiemelkedően magas a hivatásos politikusok száma – azaz az olyan képviselők, akik pályafutásuk közel egészét politikai állásokban töltötték. Az összes

képviselő egynegyedét kitevő hivatásos politikusok a parlamenti mandátumuk megszerzése előtt megyei önkormányzati képviselőként vagy pártfunkcionáriusként tevékenykedtek, illetve egyből az iskolapadból ültek át a törvényhozás padsoraiba. A hivatásos politikusok számától alig vannak lemaradva az oktatásból, tudományos pályáról érkezők – minden negyedik képviselő tanárként is dolgozott 2010 előtt. Említést érdemelnek még a jogászok és a műszaki területről érkezők – ők mintegy 10-10%-át

teszik ki a honatyáknak.

A pártokat egyesével elemezve láthatjuk, hogy arányaiban egyértelműen a Jobbikban található a legtöbb olyan képviselő, aki a politikán kívül más tevékenységet nem, vagy csak alig folytatott. Ugyancsak kimagasló az ilyen honatyák aránya a Magyar Szocialista Pártban – 59 képviselőjük közül 16 hivatásos politikusnak titulálható. A Fideszben minden ötödik, a KDNP-ben és az LMP-ben mindössze minden hetedik-nyolcadik képviselő nevezhető professzionálisnak. A középiskolákból és az egyetemi pódiumokról a legtöbb képviselőt az LMP és a Fidesz „csábította” át a frakciójában. Az ökopárt képviselőinek közel fele, a kormánypárt képviselőinek ötöde tanár is volt az elmúlt években. Összességében a céges, for-profit szférából érkezők aránya a Fideszben, az MSZP-ben, a Jobbikban és a KDNP-ben is 20% körüli, egyedül az LMP-s frakcióban nincs senkinek komolyabb üzleti tapasztalata.

Érdekes, hogy míg az MSZP-ben a műszaki pályáról érkezettek vannak jelentősen felülreprezentálva, addig a KDNP-ben a jogászok, az LMP-ben pedig - a párt gyökereit is jól mutatva – a civil szférában tevékenykedők. A Jobbik nagytőkeellenes retorikája ellenére – vagy éppen amiatt – relatíve magas azok száma, akik korábban pénzügyi pályán dolgoztak.

Végezetül érdemes egy pillantást vetni arra, hogy mennyire heterogén az egyes frakciók képviselőinek életpályája. Az életrajzok alapján azt láthatjuk, hogy a jobboldali pártok sokkal jobban lefedik a társadalom egyes szegmenseit, az általunk alkalmazott tizenhat kategória (civil szféra, egészségügy, egyház, politika, jog, kereskedelem, kultúra, média, mezőgazdaság,

műszaki terület, munkás–alkalmazott, oktatás-tudomány, pénzügy, rendőrség, sport, vállalkozó–cégvezető) szinte mindegyikéből érkezett legalább egy-egy fideszes, kereszténydemokrata, vagy jobbikos képviselő. Ezzel szemben a **Magyar Szocialista Párt** frakciójában egyáltalán nincs volt munkás/alkalmazott, illetve az egészségügyből, a mezőgazdaságból, a médiából, a civil vagy az egyházi életből érkezett politikus. Még a szocialistáknál is homogénebb a Lehet Más a Politika képviselőcsoportja, az ökopártban hat – zömmel humán értelmiségieket foglalkoztató – területről érkeztek a honatyák.